

Ozsváth Judit (szerk.)

Bolyai Nyári Akadémia 2019

A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége idén huszonhetedik alkalommal szervezi meg nyári továbbképzőjét. A július 7–27. között zajló program 22 szekciója több száz résztvevőnek kínál színvonalas programokat. Az alábbi összeállításban nyolc koordinátor mutatja be szekcióját.

Baranyai Tibor

Tapasztalati tanulás módszerei az óvodában és elemi tagozaton

Óvodapedagógusok, tanítók szekciója (Szatmárnémeti)

A szekció programjának tervezésekor egyik célunk a szemléletváltás népszerűsítése volt, tudatosítani akarjuk ugyanis a résztvevőkben, hogy a felfedezésen, cselekedtetésen alapuló oktatás milyen előnyöket jelent a gyermekek személyiségfejlődése szempontjából. Másfelől olyan gyakorlati példákat szeretnénk mutatni a tapasztalati tanulás témakörében, melyeket a résztvevő pedagógusok könnyedén adaptálhatnak gyermekeik oktatásában, nevelésében. Céljaink között szerepel egymás jógyakorlat példáinak a megismerése is, így a résztvevők egymástól tanulhatnak.

A továbbképző programjának összeállításakor elsősorban a központi tematikát vetjük figyelembe, és a gyakorló óvodapedagógusok és tanítók számára jól hasznosítható ismeretekre, gyakorlatokra összpontosítottunk. A továbbképzőn így először a tapasztalati tanulás elméleti hátterét, ennek gyakorlati megvalósulási lehetőségeit ismertetjük, majd bemutatunk a tanítási tevékenységeken, illetve a szabadidős foglalkozásokon használható élménypedagógiai módszereket, kitérünk a drámapedagógia tanórákon, illetve a természetismeret foglalkozásokon való alkalmazási lehetőségeire, az iskolában megvalósítható tapasztalati tanulásra.

Az egyik legnagyobb kihívás számunkra az, hogy folyamatosan újdonságokat hozunk, mutassunk a pedagógusoknak. Mivel Szatmár megyében és vonzástörzetében a pedagógusok számos továbbképzésen vesznek részt, így folyamatosan lépést tartanak az új módszerekkel, nevelési irányzatokkal.

Előadónak hívtuk *dr. Szabó-Thalmeiner Noémi* egyetemi adjunktust, aki a BBTE Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézete szatmárnémeti kihelyezett tagozatának oktatója, az óvodai és elemi iskolai oktatás pedagógiája szakon tanít pedagógiai jellegű tantárgyakat, illetve több éve továbbképzéseket tart gyakorló pedagógusok számára.

Tanítók a 2018-as szatmárnémeti szekcióban

Dr. Szállassy Noémi ugyanezen intézet adjunktusa. Biológushallgatókat, illetve az óvodai és elemi iskolai oktatás pedagógiája szakra járókat tanítja Kolozsváron, Szatmárnémetiben és Marosvásárhelyen is. Továbbképzési programokat, érzékenyítő tréningeket tart gyakorló pedagógusok számára, a Kaland`Or Egyesület elnöke.

Dr. Stark Gabriella a BBTE említett intézetének megbízott oktatója, a Szatmárnémetiben tanuló óvodapedagógusoknak és tanítóknak tanít pedagógiai jellegű tárgyakat, és a pedagógiai gyakorlatot koordinálja. Nagy gyakorlattal rendelkezik a pedagógus-továbbképzések terén, a Paidagogos Egyesület elnöke.

Az eddigi évek hagyományához hasonlóan ez a továbbképző is tréningen alapuló lesz, a tervezett ismeretek átadásakor a tapasztalati tanulás módszereit alkalmazzuk. Számos élménypedagógiai játékot, drámapedagógiai gyakorlatot, érzékenyítő gyakorlatot, komplex foglalkozást tervezünk. Igyekszünk jó hangulatot teremteni a képzésen, hogy a résztvevő pedagógusok a tanulás során jól érezzék magukat, és szívesen vegyenek részt a tervezett foglalkozásokon. Minden évben tervezünk szabadidős programokat is, ezúttal a szatmárnémeti Boróka gyökér Egyesületnél, a Szejke Tanyán ismerkedhetnek különböző kézműves foglalkozásokkal a résztvevők.

Vegyes életkorú csoportra számítunk, eddigi tapasztalataink szerint kezdő és tapasztalattal rendelkező pedagógusok is szívesen vesznek részt a továbbképzéseken. A pedagógusok általában érdeklődőek, nyitottak az újdonságokra, és szívesen megosztják tapasztalataikat kollégáikkal is. Jó hangulatú csoportokat látunk minden évben, amelyek köreiben új barátságok alakulnak ki. Emiatt számos „visszajáró” résztvevőre is számítunk. Az említettek magyarázzák, hogy az általunk meghirdetett programokra évről-évre több mint kétszeres a túljelentkezés.

Ferencz-Salamon Alpár

Legyen élmény a tanulás! – tapasztalati tanulási és élménypedagógiai tábor

Táborunk koncepciója egy többéves közös gondolkodási, paradigmaváltási (még nem teljesen kiteljesült) folyamat részét képezi. Akárcsak a közoktatásunk teljes egészét, a Bolyai Nyári Akadémia szerkezetét is bizonyos értelemben áthatja az egymástól elkülönülő tantárgyi szempontok szerinti szekciókra való tagozódás. Úgy gondolom, hogy a je-

Szatmárnémeti pillanatkép 2018-ból

lenkori pedagógiai kihívások, a jelenlegi iskolás generáció nevelési szükségletei megkövetelik, hogy a pedagógusok, akárcsak az akadémiánk is a tantárgyköziségre épüljenek, a sokoldalúan használható pedagógiai eljárásokat, a kreativitás, együttműködés és problémamegoldás fejlesztését helyezték előtérbe. Mindezek szellemében minden évben olyan szekciókat szerveztünk (*A játék hete* 2017-ben, *A kreativitás hete* 2018-ban), amelyek tematikában is és kompetenciafejlesztési szempontok szerint is a fenti célkitűzéseket szolgálták. Az idén fő célunk, hogy a résztvevő pedagógusokat megismertessük az élménypedagógia, a múzeumpedagógia és a kalandpedagógia világával, közös, kreatív gondolkodásra, együttműködésre, adaptív-innovatív szemléletre biztassuk őket, és szeretnénk, ha élményeket szereznének a tapasztalati tanulás energizáló, motiváló előnyeiről.

A hetet az élménypedagógia lazító és kedvcsináló, csapatösszerázó tevékenységeivel kezdjük. Ezt követően a hallgatók a múzeumpedagógia témafeldolgozási és elmélyítési, értékteremtési módszereit ismerhetik meg. A képzés harmadik fázisában a résztvevők egy *Várjáték* című kalandpedagógiai játékot vehetnek részt, amelyet a csíkkarcfalvi vártemplomban tartunk meg. A program utolsó napján kiscsoportos foglalkozásokban a hét tapasztalatait összegezzük és dolgozzuk fel.

A legnagyobb kihívást – a program „outdoor” jellege miatt – az időjárás jelenti számunkra, de jelentkehetnek más kihívások is képzőink részére az empátiára, tiszteletre vagy toleranciára való készségek, helyzetfelismerési, döntéshozatali, együttműködési készségek fejlesztése során; a konfliktuskezelési kompetenciák vagy a tárgyalókészség fejlettségi szintje, esetleg a kudarc- és frusztrációtűrési képességek megnyilvánulása által.

Fontos célkitűzésünk a Bolyai Nyári Akadémia alatt, hogy pedagógusaink a legjobb külföldi vagy anyaországi képzőktől tanuljanak. De ugyanolyan fontos az is, hogy egymástól, egymás pedagógusi tapasztalatiból merítsenek inspirációt, hogy akadémiánk a tudásmegosztás színterévé is válhasson. Ezért ennek a szekciónak a lebonyolításában az élmény- és kalandpedagógia területén képzett erdélyi trénerek vesznek részt. Felkérésre az ugyancsak a Bolyai Nyári Akadémián zajló közös ötletelések eredményeként alakult *Legyen élmény az iskola!* szakmai műhely tagjai bonyolítják le a képzés élménypedagógiai fejezetét, *Vad Zoltán* élménypedagógia tréner vezetésével. A múzeumpedagógiai foglalkozások elméletébe és gyakorlatába való betekintést *Kádár Kincső*, a Csíki Székely Múzeum múzeumpedagógusa végzi. Az előbb említett *Várjáték* című tevékenységet jómagam vezetem.

Az elmúlt évek tapasztalataiból ítélve élénk érdeklődés várható. Véleményem szerint 30–40 pedagógus jelentkezésére számíthatunk, szakképesítéstől függetlenül.

Virág Erzsébet

„...engedd, hogy megtapasztaljam...”

Magyartanárok szekciója (Kolozsvár)

„Mondd el, és elfelejtem, tanítsd meg, és megjegyzem, engedd, hogy megtapasztaljam, és megértem” – tartja Konfuciusz. A híres kínai bölcstől származó idézet oktatói tevékenységünk három megnyilvánulási formájáról mond frappáns véleményt. Az első két megállapítás igazságtartalmáról is pedagógiai kutatások eredményei, statisztikai adatok győzhetnek meg. A tapasztalaton alapuló tanulás létjogosultságáról és hasznáról pedig számtalan példát hozhatnánk fel a mesterlegények középkori vándorlásától a frissen végzett rezidens orvosokig.

Hazai oktatásunkkal kapcsolatban a leggyakrabban hangoztatott vélemény, hogy az iskola nem készít fel az életre, az oktatás túlzottan elméleti jellegű.

Az idei BNYA fő témája a magyartanárok számára is olyan képzést kínál, amely a tapasztalati oktatás fejlesztését szolgálja. A magyartanítás egyik fontos célja az értő olvasóvá nevelés. Ennek elérésében nélkülözhetetlen, hogy a diákok olvasói tapasztalattal rendelkezzenek. Ennek kialakítása hosszú és nem könnyű feladat. De sikerrel kecsegtet, ha a diákokat bevonjuk a kérdések felvetésébe, a problémamegoldásba, ha kíváncsivá és motiválttá tesszük őket a válaszok keresésében, ha véleményt alkothatnak, ha teret

Magyartanárok szekciója, BNYA 2018

engedünk a kreatív megoldásoknak. A tapasztalati oktatásban az aktív részvétel a tanulókat nem csak intellektuálisan, hanem érzelmileg lelkileg, szociálisan is fejleszti. Mivel a tanulságok személyesek, megalapozzák a jövőbeni tapasztalást, ez esetben az olvasást. A tapasztalati találkozás az irodalmi művekkel befolyásolja a tanulók szűkebb és tágabb környezetéhez fűződő kapcsolatait, végső soron világlátását alakítja.

Nagymértékben alapoz a tapasztalatra a második éve érvényes új 5–8. osztályos tantervnek az anyanyelvi ismeretek tanítására vonatkozó koncepciója. Ennek gyakorlati megvalósítására is alternatív megoldásokat nyújt a képzés.

A program célja tehát azoknak a tanítási módszereknek és tevékenységeknek a megismerése és gyakorlatban való alkalmazása, amelyek bevonják a tanulót a tanulási folyamatba. Sokféle tanulási környezetet kínálva, szélesebb körű megértést biztosítva a tanulónak lehetősége legyen a saját tapasztalataiból való tanulásra.

A program összeállításakor mindig arra törekszünk, hogy a fő témához igazodva legyen változatos. Az irodalom és a nyelvi ismeretek tanításában olyan elméleti és gyakorlati tudást adjon, amelyet az általános iskolában és a középiskolában tanító magyartanárok egyaránt alkalmazhatnak, hasznosíthatnak. A tematika összeállításakor figyelembe vesszük a tanfolyamok végén kitöltött értékelő kérdőíveken szereplő javaslatokat, igé-

nyeket. Ugyanakkor igyekszünk arra is, hogy a tanfolyam segítséget nyújtson a tantervi változások, új tankönyvek hatékony alkalmazásában. Ezeket a szempontokat követve került be az ideai programba a drámapedagógia. A foglalkozások során a hallgatók elsajátíthatják a drámaóra tervezését, megismerkedhetnek azokkal a módszerekkel, amelyek egy prózai alkotás vagy vers kapcsán, de akár nyelvtanórán is alkalmazhatóak. A *Nyelvi tapasztalatra alapozott anyanyelvi fejlesztés az új tanterv, tankönyvek és segédanyagok tükrében* címet viselő téma pedig az új 5–8. osztályos tanterv elvárásaihoz igazodik. Ez utóbbi téma bizonyára vitát is kivált majd, de fontosnak tartjuk, hogy fórumot biztosítsunk a nézőpontok, vélemények ütköztetésének is.

Az ideai szekciónknak három előadója lesz, röviden bemutatom őket.

Arató László a budapesti ELTE Radnóti Miklós Gyakorlóiskolájának vezetőtanára, a Magyar tanárok Egyesületének elnöke. Az Országos Köznevelési Intézetben az irodalomtanítás területén folyó újítások, fejlesztések gondozásával foglalkozott. Pála Károllyal együtt a problémacentrikus tanterv és nagysikerű tankönyvsorozat szerzője. A komprehenzív iskolamodell fejlesztésének keretében a szövegértési-szövegalkotási program koncepciójának kialakítása fűződik a nevéhez. Az alábbi idézet ars poetikája lehetne: „Tanárként is, tankönyvszerzőként is úgy gondolom, hogy olvasókat kell nevelnünk, olyan befogadókat, akik képesek a művel való találkozásra, akik ezt a találkozást az ön-és világértelmezés izgalmas kihívásaként tudják megélni.”

Bordás Andrea pedagógia-magyar szakon végzett a BBTE Pszichológiai és Neveléstudományi Karán. Általános iskolában tanított Nagyváradon, közben a Iosif Vulcan Pedagógiai Líceumban is dolgozott. Oktatáspolitikai, nevelésszociológia, didaktika és kutatómódszertan tárgykörökben doktorált a Debreceni Egyetemen. A Debreceni Egyetem keretében neveléstudományi kutatásokat végzett. Hét évig volt a Nagyváradai Egyetem adjunktusa. Hetedik éve oktatója a Partiumi Keresztény Egyetemnek, adjunktus. Közben különböző, de legfőképpen drámapedagógiai pedagógusképzésen vett részt. Ebben a témában is több tanulmányt publikált. A Nagyváradai Drámaműhely munkatársa, képzéseknek egyik állandó foglalkozásvezetője, előadója.

Köllő Zsófia magyar-német szakon végzett a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Bölcsészkarán, a magiszteri fokozat megszerzése után kora újkori irodalomból doktorált, erdélyi és magyarországi kutatócsoportokban vett részt. Disszertációja könyv formában is megjelent a kolozsvári Egyetemi Műhely Kiadónál *Fikció, nyelv, politika – szempontok a Nádasdy-Mausoleum és recepciójának értelmezéséhez* címmel. Két évig dolgozott magyartanárként a tusnádfürdői Jókai Mór Általános Iskolában, majd 2017-től az Erdélyi Tankönyvtanács ügyvezetője lett Csíkszeredában.

Az új, V–VIII. osztályos tanterv nyelvi szemléletéhez igazodó, Kádár Edit által szerkesztett *Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban* című feladatgyűjtemény és tanári kézikönyv munkatársa, az V. és VI. osztályos, funkcionális anyanyelvi nevelést támogató tankönyvek egyik társszerzője. Jelenleg a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségének programigazgatójaként dolgozik.

Hogy az előadók munkája hogy szolgálja a központi cél megvalósulását? A bemutatóból, kitűnik, hogy képzettségük, elméleti és gyakorlati munkásságuk a garancia erre. Egyébként, ahogy a Kaláka dalolja a Kányádi-versben: „utólag minden kiderül”.

Tanfolyamainkon mindig túljelentkezés van. A csoport általában igen vegyes összetételű életkor és ebből adódóan képzettség szempontjából is. Vannak évek óta visszajáró kollégák, és örövendetesen nő a fiatal vagy éppen pályakezdő magyartanárok száma.

Sata Klára

Véges vagy végtelen a 150 éves periódusos rendszer?

Természettudományt oktató tanárok szekciója (Csíkszereda)

A kémia szekció programjának tervezésekor a kémiatanárok ismereteinek bővítését, új módszertani, didaktikai eljárások ismertetését és elmélyítését, a tanári kommunikációs kompetenciák fejlesztését, laboratóriumi, kísérletezési tapasztalatok szerzését tűztük ki célként. A tanfolyam keretén belül rendelkezésünkre álló 30 tanítási órából 30%-ot az elméletnek és 70%-ot a gyakorlatnak szánunk. Mivel a kémia kísérleti tantárgy, könnyű a gyakorlati tevékenység megszervezése – ez laboratóriumi gyakorlatot, kísérleteket, csoportos munkát jelent. Tíz óra szakmai-tanulmányi kirándulást is tervezünk, melynek ke-

Nyári kémia szekció, 2018-ból

retében meglátogatjuk a csíkszépvízi tejfeldolgozó üzemet. Itt az élelmiszerkémiaiba nyerünk betekintést.

Új módszertani eljárásokkal szeretnénk megismertetni résztvevőinket, de az ismeretek felfrissítését is fontosnak tartjuk, hiszen csak egy didaktikailag jól képzett, a legújabb ismeretekkel rendelkező kémiatanár képes a tanulók érdeklődését, kémia iránti szeretetét felkelteni. A természettudományok iránti érdeklődés, a természettudományos műveltség folyamatos háttérbe szorulása szükségessé teszi érdekes, mindenki által elvégezhető kísérletek, laborgyakorlatok ismeretét, alkalmazását az oktatásban. A tanfolyam előadásai és gyakorlati tevékenységei mindezt szem előtt tartják.

Előadónk sorában köszöntjük *dr. Róka András*t, a budapesti ELTE Kémia Intézetének docensét. Róka András szeptembertől májusig szinte minden péntek délután általános vagy középiskolásoknak tart kísérletekre épülő, előadásrészleteket tartalmazó – ahogyan ő mondja – „együtt gondolkodást” az anyagok sokféleségéről. „Az elsődleges célom az, hogy a gyerek fogékony legyen a természet iránt. Nem kell kémikussá válnia, csak jöjjön rá arra, hogy tud gondolkodni. Beindítani a kételkedési képességét és a gondolkodását, ami óvodáskorában még megvolt, de amit később valahol az iskola tönkretett. Ezt szeretném újra felfedeztetni vele” – vallja egy interjúban a magyarországi Észbont(ogat)ó sorozat, a Kutatók éjszakája, régebb a Duna TV tudományos műsora, az Euréka ismert

előadója, a Középiskolai Kémiai Lapok szerkesztője, a Bolyai Nyári Akadémia évek óta visszajáró előadója. Róka tanár úr előadásai mintát adnak arra, milyen kell legyen egy kémiaóra. Látványos kísérletei, gondolkodtató kérdései, széleskörű ismeretei emlékeztessék minden előadását. Nagyszerű ember, segítőkész, a tanári mesterség minden titkát megosztja a hallgatókkal.

Másik előadónk *dr. Salma Imre* egyetemi tanár, az MTA doktora, a budapesti ELTE Analitikai Kémiai Tanszékének oktatója. Az ELTE Kémiai Doktori Iskola, valamint a Környezettudományi Doktori Iskola tanácsainak tagja. A Milánói Egyetem Kémiai Doktori Iskolájának meghívott vendégprofesszora, a Bécsi Tudományegyetem Nyári Aeroszol Iskolájában rendszeres vendégelőadó. Az MTA Környezatkémiai Bizottságának, valamint a Radiokémiai Bizottságának tagja és titkára két-két cikluson keresztül. A Magyar Aeroszol Társaság főtitkára, a Német Aeroszol Társaság (GAeF) tagja, az Európai Aeroszol Szövetség (EAA) titkára két évig. A Journal of Radioanalytical and Nuclear Chemistry szerkesztőbizottság tagja. 2007 októberében a hónap kutatójának választották. Mintegy 150 tudományos közlemény szerzője.

Salma Imre professzor előadásaiban a klímaváltozás égető kérdéseivel foglalkozik, azokra igyekszik megoldásokat keresni.

Harmadik előadónk *dr. Mara Gyöngyvér* docens, a Sapientia EMTE oktatási és minőségbiztosítási rektorhelyettes. Doktori címét 2006-ban biológiai tudományokból szerezte a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen. Kutatási területe a mikrobiológia és a molekuláris biológia: a növény-mikróba kapcsolatot, a mikrobák növényi abiotikus stresszben betöltött szerepét vizsgálja. Jelenleg a biológiai tudományok, a bio-, környezet- és vegyészmérnöki tudományok területén kutat.

Mara Gyöngyvér a Sapientia EMTE keretében sokat tesz az egyetem és a középiskolák közötti kapcsolat fejlesztéséért. Felkérésünkre olyan kutatási eredményeket ismeret, amelyek a diákok mindennapjaihoz kötődnek. Csapatával tudatosítani próbálja az egyén környezetvédelemben betöltött szerepét. Videosorozatot készítettek arról, hogyan lehet a mindennapokban a lehető legkevésbé szennyezni a környezet és hulladékmentesen élni. Ezt a szemléletet próbálja előadásában népszerűsíteni.

Szekciónk további előadója *dr. Albert Csilla* adjunktus és *dr. András Csaba* tanársegéd, mindketten az EMTE oktatói Csíkszeredában.

Idei tanfolyamunkon újra megjelennek a környezatkémiai előadások. Mivel a környezetvédelemmel kapcsolatos témák nem kapnak megfelelő hangsúlyt az iskolai tantervekben, a környezetvédelmi előadások azt szeretnék megmutatni, mit tehet a kémia, természettudományt tanító tanár a tanulók környezettudatos magatartásának kialakításában.

Reméljük, hogy a meghirdetett 20 hely betelik. Általános és középiskolai kémia, illetve fizika-kémia szakos tanárokat várunk. Szekciónk résztvevői általában az erdélyi megyékből jönnek, főként a 30–45 éves korosztályból. Sajnos az érdeklődés csökken, amit a természettudományok iránti általános érdeklődéscsökkenés következményeként könyvelünk el.

Szabó Gábor

A népi kultúra helye és szerepe a tapasztalati oktatásban

A népi értékek és a hagyományörzés iránt érdeklődő pedagógusok szekciója (Válaszút)

A Bolyai Nyári Akadémia válaszüti szekcióját úgy szervezzük, hogy az megfeleljen a résztvevők által megfogalmazott elvárásoknak, ugyanakkor minél jobban igazodjon a BNYA 2019. évi központi tematikájához.

Továbbképzőnkkel olyan értékek megmutatására és átadására teremtünk lehetőséget, amelyek nemzeti identitásunk szempontjából meghatározó jelleggel bírtak, illetve bírhatnak a jövőben is.

Válaszút – 2018

A tanítási tartalmakat az óvodai és az iskolai tantervekhez igazítjuk, de figyelembe vesszük a szekció specifikumához kötődő újdonságokat is. Reméljük, sikerül felkeltenünk ezekkel a szekció résztvevőinek érdeklődését.

A népi hagyományok oktatása hirtelen nagyon divatossá vált, és egyre nagyobb az anyagi ráfordítás is. Egyre több helyen szerveznek képzéseket, bár a szakértők, illetve a szakemberek száma nem nőtt látványosan az utóbbi években. Ezért sokszor nagyon komoly kihívást jelent számunkra tanfolyamainkhoz a megfelelő szakemberek biztosítása.

Kézműves tevékenység 2018-ban

Idei szekciónkba a következő előadókat-foglalkozásvezetőket hívtuk meg: *Sántha Emőkét*, a Román Rádió Kolozsvári Területi Stúdiójának műsorvezetőjét. Ő a BBTE Bölcsészkarán szerzett magyar-néprajz szakos tanári oklevelet. Másik meghívottunk *Németh István*, a Magyar Tudományos Akadémia BTK Zenetudományi Intézetének nyugalmazott munkatársa, aki a Kallós Zoltán Alapítványt is segíti munkájával. *Szabó Ferenc* a temesvári Bartók Béla Elméleti Líceum tanítója, ő a nagyváradi Iosif Vulcan Pedagógiai Líceumban diplomázott. A BBTE Bölcsészkarán magyar-néprajz, illetve finn nyelv és irodalom szakon végzett *Végh Éva Emese* kézműves mesterként fog foglalkozásokat vezetni. *Sevella Zsuzsanna* a székesfehérvári Alap Pedagógiai Központ vezető előadója, játékfejlesztője (ő a soproni Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskola végzettje) szintén foglalkozásokat vezet majd, mint ahogyan

Hutkai László debreceni népi iparművész és *Bardócz-Tódor Enikő*, a szentendrei Szabadtéri Múzeum múzeológusa is. *Dr. Benedek Árpád* a nagyváradi Partiumi Keresztény Egyetemről érkezik hozzánk előadást tartani és foglalkozást vezetni.

A BNYA választói szekciójának egyik jellemzője, hogy az előadók olyan tudást adnak át a résztvevőknek, amely azonnal használható a gyermekek körében.

Az idei évben újdonságnak számít a Hutkai László népi iparművész által vezetett népi gyermekjátékok készítésével foglalkozó műhely, és ugyancsak először szerepelnek a programban a Sevella Zsuzsanna és Bardócz-Tódor Enikő vezette múzeumpedagógiai foglalkozások is.

A választói szekció kínálja programok főleg az óvodapedagógusok és a tanítók számára tűnnek érdekeseeknek, tanárok kevesebben vesznek részt ezen a képzésen. (Talán érdekes lenne választ kapni arra a kérdésre, hogy miért nem használják ki ezt a lehetőséget az ének-zene-, illetve a magyartanárok, akiknek foglalkozniuk kellene a népdalokkal...) A jelentkezők között főként középkorú pedagógusokat találunk. Öröndetes, hogy szekciónknak szép számban vannak folytonosan visszatérő résztvevői, akik – erről a sajtóból értesülünk leginkább – nagyon sokat tesznek a hagyományörzés és a népi értékek mentése érdekében.

Tasi Ottília, Erdei Ildikó

Kreatív nyelvtanulás. Nyelvileg vegyes családok gyermekei magyar óvodában, iskolában

Óvodapedagógusok, tanítók, logopédusok, fejlesztő tanárok szekciója (Szováta)

A tanfolyam célja a nyelvileg vegyes családokból származó gyerekek magyar nyelvtanulását elősegítő elméleti és módszertani alapjainak kreatív módszerek segítségével történő feldolgozása. A képzés során a következő kompetenciák fejlesztésére törekszünk:

- anyanyelvi és idegen nyelvi kompetenciák (a magyar nyelvre mint második nyelvre való tekintés, a magyar és román nyelvek közötti különbségek tudatosítása);
- szociális és állampolgári kompetenciák (kommunikáció, együttműködés, csoportépítés, csoportvezetés, figyelem és gyors elemző készség);
- kulturális tudatosság és kifejezőkészség (saját és más kultúrák sajátosságainak a megismerése és tiszteletben tartása, főként a szülőkkel való munka kapcsán);
- digitális kompetencia (különböző online nyelvi játékok alkalmazásának megismerése).

A tanfolyam megszervezését az a tapasztalat indokolta, hogy egyes vidékeken a magyar tannyelvű óvodába – és olykor az iskolába is – olyan gyerekeket is beíratnak, akik nem beszélik a magyar nyelvet, hanem az intézményben kezdik el a magyar nyelv tanulását. Ugyanakkor nő azoknak a gyerekeknek a száma, akik ugyan magyar iskolába járnak, de otthon nem (csak) magyarul beszélnek. Az intézmények, az ott dolgozó óvodapedagógusok és tanítók számára kihívást jelenthet a magyarul nem beszélő gyerekek fogadása, oktatása, integrációja a magyar óvodai, illetve iskolai csoportokba, mivel az egyetemi alapképzésben a résztvevők nem tanultak olyan fogalmakról, mint a korai kétnyelvűség kialakítása, a nyelvelsajátítás útjai kisgyerekkorban, a másodlagos nyelvi szocializáció – pedig ezek megalapozhatnák az említett helyzeteket. Ugyanakkor, az életkori sajátosságokat figyelembe véve, ebben az életkorban a nyelvelsajátítás/nyelvtanulás csak akkor lehet hatékony, ha kreatív módon közelítjük meg a problémákat, és kreatív módszereket, eszközöket alkalmazunk.

A képzés során a résztvevők megismerkednek a témakör elméleti és módszertani alapjaival, majd a napi munkában tapasztalt kihívásokra konkrét jó gyakorlatokat kapnak. Olyan eszközöket ismernek meg, amelyekkel megállapítható a nyelvi életkor, és olyan kreatív módszereket, amelyek a különböző életkorokban (óvodás és a kisiskolás kor) a sajátosságokra építve alkalmazhatók. A gyerekekkel való munka mellett kitérünk a nyelvi környezet fontosságára, ezen belül főként a családokkal való munkára, valamint az óvoda, iskola nyelvi tájképének alakítására.

A képzés során alkalmazott módszereink: előadások, esettanulmányok, interaktív csoportmunkák, kreativitásfejlesztő egyéni és csoportos feladatok, oktatójátékok.

Előadóink körében az idén az alábbi személyeket köszönhetjük:

Dr. Erdei Ildikót, aki tanítói alapképzettséggel és tapasztalattal rendelkező pszichológus, a temesvári Bartók Béla Elméleti Líceum igazgatója, felnőttoktatási szakember. Doktori tézisének témája a szórványban élő gyerekek nyelvi szocializációja. *Tasi Ottilia Gyöngyvér* 33 éves tapasztalattal és I-es didaktikai fokozattal rendelkező tanító a Bartók Béla Elméleti Líceumban. Több éve vannak osztályában vegyes házasságból származó diákok, a magyar nyelvi fejlesztés mindennapi feladat számára.

A két képző számos olyan kutatási és intervenciós program kezdeményezője, projektvezetője és szakértője, amelyek a nyelvileg vegyes családban élő gyerekek magyar nyelvtanulását és ennek fejlesztését célozza (2010: *Nyelvi hatáserősítés a szórványban*; 2010–2011: *Temes megyei magyar óvodák nyelvi hatáserősítő programja a nyelvcsere viszszaeszközítéséért*; 2011–2012: *Magyar nyelvi hatáserősítő program kisiskolások részére*; 2012: *A kétnyelvűséget fejlesztő segédanyagok szülőknek*; 2013–2014: *Gyerekek kétnyelvűségét elősegítő módszertan kidolgozása*; 2017: *Nyelvileg vegyes családok gyerekei a magyar óvodában, iskolában*; 2017–2018: *A magyar nyelvtudás és nyelvi kompetenciák fejlesztése vegyes házasságból származó óvodások és kisiskolások számára.*)

A tavalyi értékelő kérdőívek alapján nyilvánvalóvá lett, hogy a képzés hiánypótló, tartalmas, segíti a didaktikai munkát. A résztvevők tudásban, eszköztárban, jó gyakorlatokkal gazdagodva tértek haza. A kiscsoportos foglalkozások és a gyakorlati munkák témái, feladatai a résztvevők helyszíni igényfelmérése alapján alakíthatók.

A képzést elsősorban óvodapedagógusoknak, tanítóknak, logopédusoknak, fejlesztő tanároknak ajánljuk, képzettségtől, kortól függetlenül, elsősorban olyanoknak, akik csoportjában vagy osztályában olyan gyerekek is vannak, akik nyelvileg vegyes családból származnak, vagy olyan családokból, ahol a kommunikáció nyelve elsősorban nem a magyar.

Pöllnitz Ilona

„Közelebb a valóság felé!” – A tapasztalati tanulás megvalósulása az iskolában Osztályfőnöki szekció (Szováta)

A Bolyai Nyári Akadémia szekciói közül az idén sem hiányozhat az osztályfőnökök számára szervezett program, hiszen az osztályfőnök az, akinek leginkább naprakészen kell lennie, meg kell ismernie azokat a pedagógiai irányzatokat, alternatívákat, módszereket, amelyek segítségével a rábizott osztály és abban minden egyes gyermek folyamatos fejlődését támogathatja.

A XXVII. Bolyai Nyári Akadémia fő témája a *Tudás tapasztalat által – A tapasztalati oktatás fejlesztése az iskolában*, így aztán az osztályfőnökök számára szervezendő szekció megtervezésekor ezt a témát tartottam szem előtt. Olyan képzőket kértem fel a program összeállítására, megtartására, akik már többször is előadói voltak az akadémiának, és akiről tudtam, hogy minden alkalommal elnyerték a résztvevők elismerését, mert

gazdag ismeretanyaggal rendelkeznek, kommunikációs készségük kitűnő és munkájukra a sajátélményű, tapasztalati tanuláson alapuló gyakorlatok alkalmazása jellemző.

Osztályfőnöki szekció 2018-ban

A két tréner *dr. Baróti Enikő* mérnök-mérnökstanár, mentálhigiénés szakember, integratív pszichoterapeuta. Húsz évet tanított a felsőoktatásban. Elkötelezettje az oktatás fejlesztésének. Aktív megvalósítója olyan oktatói képzési struktúra kialakításának, amely az oktatók rendszeres fejlődési, megújulási és közösségépítési lehetőségét biztosítja. Pszichodráma vezetőként személyiségfejlesztéssel foglalkozik, tréningeket, egyéni konzultációkat tart. Tanítási módszerei az aktivitáson alapulnak, melyek segítségével a hallgató a tanulási folyamat alkotó elemévé válik.

Másik előadónk *dr. Mészáros Attila* egyetemi docens, mérnök-mérnökstanár, aki a budapesti Széchenyi István Egyetemen dolgozik. Sok évet töltött el az Audi Hungaria Motor Kft-nél mint minőségbiztosítási mérnök és tréner. Kutatási területéhez tartoznak a tapasztalati tanulás alatt megjelenő megismerési technikák, amelyek nagyon hasonlítanak a munkaerőpiacon alkalmazott „on the job” oktatási módszerhez. A módszerek integrálása és az atipikus felhasználási lehetőségei különösen hangsúlyosak a Z és alfa generációs gyermekek esetén.

A két képző együtt fejlesztette ki a viselkedési jellemzőkre alapuló, tanulói aktivitást növelő új pedagógiai rendszert. Az általuk összeállított idej program célja az osztályfő-

nők beavatása a tapasztalati tanulás módszereibe, elveibe és gyakorlati megvalósításába. A 30 tanítási óra magába foglalja a David Kolb és Ron Fry által a hetvenes években kidolgozott, reflexióra épülő tapasztalati tanulás négy lépésből álló ciklusának pedagógiai használatát, a tapasztalati oktatás gyakorlatának alapelveit. A képzők külön hangsúlyt fektetnek a saját élményű gyakorlatokra, így mutatva be az élménypedagógiai elemeket. A képzés a sajátélményű és csoportos reflexiókra épül. A résztvevők megtanulják, hogy a „reflektív pedagógus” folyamatosan figyel, értékeli és módosítja az alkalmazott módszereket, és közben tudatosan irányítja szakmai fejlődését is. A reflexióra, azaz megfigyelésre, elemzésre és értékelésre való képesség a pedagógiai professzió alapköve.

A képzés tréning jellegű, alapját egyéni és közösen végzett gyakorlatok képezik, amelyeket a résztvevők megismernek, és minden gyakorlat rendelkezésükre áll, hogy a saját pedagógiai munkájukat segítse, fejlessze. A képzés végén a résztvevő osztályfőnökök kapnak egy gyakorlati példatárat, számos élményalapú feladattal.

Az idén is, mint minden alkalommal, nagy az érdeklődés az osztályfőnöki szekció iránt, a jelentkezők száma mindig jóval meghaladja a tervezett helyek számát.

Remélem, a majdani résztvevők az idén sem csalódnak a program tartalmában és annak kivitelezésében. Mi lelkesen készülünk a lebonyolításra.

Kirner Matild

A tapasztalati tanulás lehetőségei a hitoktatásban

Római katolikus hittantanárok szekciója (Szatmárnémeti)

A Bolyai Nyári Akadémia célcsoportját idén is a négy római katolikus egyházmegyében tanító hittantanárok képezik. Az átélésre, saját élményekre alapozott tapasztalati tanulás esetünkben is jól szolgálja az iskolai hitoktatásban is oly fontos szemléletváltást és módszertani megújulást. A hitoktatás nem állhat meg az ismeretek átadásánál, el kell vezetnie a komoly lelkiiséget élő, keresztény értékrendet és erkölcsöt követő életre. Ennek

Katolikus vallásánárok élménypedagógiai foglalkozása a Bogdánffy Szilárd püspök nyomdokain szervezett szerbiai zárandoklaton

kialakításában a tapasztalati tanulás jó szolgálatot tesz, hiszen a gyermek maga döbbsenhet rá igazságokra, s így jobban elfogadja azt, mintha csak mástól hallaná őket. Mindezeket figyelembe véve a továbbképzés célja megismertetni a hittantanárokat a tapasztalati tanulás szemléletmódjával, módszereivel, azok alkalmazási lehetőségeivel a tanítási órákon, hogy a maga helyén mindenki izgalmasabb módszerekkel, hatékonyabban oktasson-neveljen minden életkorú diákot. Fontosnak tartjuk a problémamegoldó képesség fejlesztését, a kreatív pedagógiai gondolkodás elősegítését, az együttműködési, kom-

munikációs képességek fejlesztését csoportos gyakorlatok, szimulációs helyzetgyakorlatok segítségével, az interdiszciplináris pedagógiai gondolkodás, a művészet eszközeivel való nevelés előmozdítását.

A továbbképző programjában így először tisztázzuk a tapasztalati tanulás elméleti hátterét, szerepét a kompetenciák fejlesztésében, majd egy felfedező körútra indulunk, ahol a pedagógusok maguk fedezhetik fel a szatmári római katolikus egyházhoz kapcsolódó értékeket. A résztvevők csoportokat alkotva „értékvadászatra” indulnak, amelynek során adott utasítások alapján kell begyűjteniük a megfelelő információkat, majd visszatérniük a „főhadiszállásra”, ahol a felfedezésekkel kapcsolatos egyeztetés történik. A hét további részében az élménypedagógia, a drámapedagógia és a művészetpedagógia módszereinek hasznosíthatóságát mutatjuk be a hittanórák során, majd a digitális technika alkalmazási lehetőségeiről is szót ejtünk. Külön fontosnak tartjuk a következő tanévtől használatba kerülő új hetedikes hittankönyvvel való közelebbi megismerkedést. A szerkesztők az idei továbbképző központi témájával egybecsengő gyakorlatias szempontokat tartottak szem előtt a tankönyvírás során, de az előző években megjelent hittankönyvekhez képest újításokat is hoznak. A vallásos kompetenciák fejlesztése érdekében a művé-

Ismerkedés a Kett-pedagógia elemeivel a katolikus hittanárok tavalyi temesvári továbbképzőjén

zeti nevelés irányába nyit a hittankönyv – ennek módszertani megalapozására szekciónk keretében biztosítunk lehetőséget.

Továbbképzőnk sikeressége érdekében olyan képzőket hívtunk meg, akik nap mint nap kapcsolatban állnak mindkét féllel: egyetemen tanítanak, de az iskolai korosztályokat is jól ismerik.

Dr. Frigy Szabolcs a BBTE Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézete szatmárnémeti kihelyezett tagozatának óraadó tanára, a szatmárnémeti Hám János Római Katolikus Teológiai Líceum iskolai nevelési tanácsadója.

Dr. Ozsváth Judit a BBTE Pedagógia és Alkalmazott Didaktika Intézetének oktatója, a Római Katolikus Teológia Kar óraadó tanára. A leendő hitoktatók gyakorlati képzésével foglalkozik, és így nagy rálátása van a reális szükségletekre az iskolai hittanórákon.

Dr. Stark Gabriella a BBTE Pedagógiai és Alkalmazott Didaktika Intézete szatmárnémeti kihelyezett tagozatának óraadó tanára, dr. Szabó-Thalmeiner Noémi pedig ugyanott egyetemi adjunktus. Mindketten pedagógiai jellegű tárgyakat tanítanak, és nagy gyakorlatuk van a pedagógus-továbbképzők tartásában.

Dr. Ágoston Ferenc krasznabélteki plébános, a Szatmári Egyházmegye Liturgikus Bizottságának elnöke a tematikus kirándulás során vállalt feladatot.

A tanuláson túl nagyon fontosnak tartjuk azt is, hogy a hozzánk látogató hitoktatók minél jobban megismerjék egyházmegyénket, ezért került a programba két „kirándulás” nap.

Az egyik ilyen napunk zárandó lesz, melynek során meglátogatjuk a kaplonyi ferences szerzeteseket, megismerkedünk Nagykárolytal és környékével, bepillantást nyerünk az ottani svábság történetébe, majd felkeressük a hozzánk legközelebb lévő Mária kegyhelyet, Máriapócsot. A második kirándulás napunkon megismerkedünk az egyházmegyénk északibb régiójával, különösen Máramarosszigettel, ahol meglátogatjuk azt a ma már múzeumként működő börtönt, melynek falai között raboskodott a kommunizmus sötét éveiben Márton Áron erdélyi, boldog Scheffler János szatmári és boldog Bogdánffy Szilárd váradi püspök. Ezután közösen imádkozunk a Szegények temetőjénél, majd a város más nevezetességeit is megtekintjük. Szatmárnémeti felé visszautazva betérünk Krasznabéltekre, ahol a több mint 300 éves sváb kultúrával és borászattal ismerkedünk.

A helyi sajátosságok és értékeink bemutatása mellett fontosnak tartottuk azt is, hogy előadók is helybeliek legyenek, hiszen mi nagyon büszkék vagyunk arra, hogy nekünk itthon vannak olyan embereink, akikkel meg lehet tartani egy ilyen színvonalas képzést.

Reményeink szerint a továbbképző legalább olyan jó lesz, mint a tavalyi temesvári. Nagy örömmel és izgalommal szervezünk, munkánkhoz minden támogatást megkapunk a szatmári püspökség részéről is.